

RESSURSHEFTE:

MARKERING AV SAMISK
NASJONALDAG MED BARN OG
UNGE I MENIGHETEN

LIHKKU BEIVVIN! LAHKOE BIEJJINE! VUORBBE BIEJVJIN! GRATULERER MED DAGEN!

6.februar feirer samene sin nasjonaldag.

Den norske kirke feirer også denne dagen, og målet er at det markeres i alle menigheter.

Hvordan det markeres varierer fra sted til sted.

Det viktigste er at de enkelte menighetene finner sin måte å gjøre denne markeringen på.

Dagen feires til minne om **det første samiske landsmøtet** som ble holdt i Metodistkirken i Trondheim den 6. – 9- februar i 1917. Dette var første gang samer fra forskjellige land var samlet for å arbeide for felles samiske saker på tvers av landegrensene. Den sørsamiske kvinnen Elsa Laula Renberg ledet organiseringen av møtet. Det var både kvinner og menn med som deltakere på dette første landsmøtet.

Den samiske nasjonaldagen ble feiret for første gang i 1993, samtidig med at FNs internasjonale urfolksår offisielt ble åpnet i Karasjok. Dagen feires nå årlig også i kirken med lokale samiske gudstjenester. Det samiske flagget ble offisielt godkjent i Norge i 2003.

BAKGRUNN FOR FEIRINGEN AV 6.FEBRUAR SOM SAMENES NASJONALDAG

I dag bor det samer i hele Norge, i alle landets bispedømmer. I samtale omkring samenes nasjonaldag er det noe som ofte går igjen, og spørsmålet omkring nasjon, stat og etnisitet kommer opp. Kirka har et særlig ansvar for å være redelig i sin kommunikasjon til barn og unge.

Vi bruker begrepet nasjon, som ikke er et landområde, slik mange i dag bruker begrepet. Nasjon og folk er det samme, mens stat og land er noe annet. Samer har ikke eget land, men er et folk, en nasjon, som bor i et landområde som strekker seg over flere stater. Dette landområdet kalles Sápmi / Sábme / Saemie. Derfor kan samene feire nasjonaldag, og denne dagen feires både av samer og andre i hele norden.

Med statsdannelsen ble samene utsatt for en hardhendt fornorskningsspolitikk fra både kirke og stat. Kirken og dens misjonærer hadde da i årevis kjempet for å fjerne den opprinnelige samiske religionen. Den samiske kristendommen som hadde utviklet seg, ble i liten grad anerkjent. I skolene måtte barna lære kristendom på norsk. Fra 1848 ble det lovbestemt at samisk språk skiftes ut med norsk og fra 1888 var samisk kun hjelpespråk i kristendomsundervisningen. I 1902 bestemte Stortinget at kun statsborgere som kunne snakke norsk og som brukte norsk til daglig, kunne få kjøpe jord som måtte ha et norsk navn.

Det var ikke før 1970-årene at samene vant fram med sitt syn om at staten Norge måtte anerkjenne samenes likeverdige rettigheter som urfolk. Resultatet ble en endring av den norske stats langvarige fornorskningsspolitikk. Grunnloven sier etter dette at staten skal legge forholdene til rette for at samene skal kunne utvikle sitt eget språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Sametinget i Norge etablert for å sikre samisk selvrepresentasjon og selvbestemmelse. Sametinget i Norge ble åpnet i 1989.

SAMISK NASJONALDAG I TROSOPPLÆRINGA

Samenes nasjonaldag er den 6. februar.

Nasjonaldagen er felles for alle samer i Russland, Finland, Sverige og Norge.

Den norske kirkes planverk for trosopplæring *Gud gir—Vi deler* vektlegger en inkluderende opplæring. Målet er å skape likeverdighet mellom verdens urfolk og andre folk i alle land, også i de landene der urfolk bor.

I FNs barnekonvensjon er det nedfelt at alle barn i land der det bor urfolk, skal kunne lære om landets urfolk, for å skape mer likeverdighet mellom folkene.

Barn i hele landet skal møte særtrekk ved samisk kirkeliv, uansett om de er samer eller ei. Dette benevnes som en del av vårt felles tradisjonsgods som alle bør ta del i. *Gud gir—Vi deler* nevner også menighetenes ansvar for å sikre at også samiske barn og unge opplever en likeverdig kirke. Dette må skje i hvert enkelt barns menighet.

Markering av 6. februar med samme selvfølgelighet som man i kirken markerer grunnlovsdagen 17.mai, er en måte å arbeide med likeverdighet i praksis. Likeverd og rettferd er en av punktene i trosopplæringsplanens del om livstolkning og livsmestring. Å snakke om likeverd med barn og unge må også gi gjenlyd i kirkas egen praksis.

Det er flere minoritetsgrupper i Norge, men samene har som urfolk et særskilt vern, og kirka har et særlig ansvar for å skape likeverdig kirkeliv for det samiske folket, også for de samene som ikke snakker et av de samiske språkene.

Det samiske flagget har stor symbolverdi for samer og andre. På samisk konfirmantleir i 2016 hadde leirstedet heist flagget for å ønske velkommen til stedet.

SAMISK NASJONALDAGSMARKERING MED 0– 6-ÅRINGER

Samisk nasjonaldag (6.februar) er en festdag som kan markeres også med små barn. Mange markerer denne dagen, ikke bare det samiske folket selv. Kirka har et ansvar for å skape likeverdighet både språklig og kulturelt. Å feire en nasjonaldag er en fin måte å gi små barn rom i en felles fest.

BARN KAN I BABYSANG OG BARNEKOR SYNGE...

Nordsamiske barnesanger

[finnes med tekst og lyd på cd'en Mánažii]:

Mu fanas lea unni (Min båt er så liten)

Duinna oadjebas (Jeg er trygg hos deg)

Lulesamiske barnesanger

[finnes i Muv Rámátgirjje, min bibelbok, lulesamisk oversettelse] :

Jubmel sjivnnjedij muv (Variant av norsk Fader du har skapt meg)

De gijtujn boadáv ráhkála (Jeg folder mine hender små)

Sørsamiske barnesanger:

Gæjtoe, gæjtoe (Norsk salmebok 2013, nr 831) [Denne finnes på CD'en Laavlomh Maanide, Idut forlag].

Ledtide vuartasjibie (Se på å mange fugler) [Mijjen Gærhkoe-gærja, finnes på sørsamisk og norsk]

På nettstedet osko.no kan man finne lydfiler med barnesanger på samisk.

I GUDSTJENESTEN KAN...

... barnekoret syng en samisk barnesang eller være forsangere for alle

... en medarbeider tilrettelegge for at det på tegnebordet ligger samisk flagg som kan fargelegges

... en medarbeider tilrettelegge for at det i lekekasse/koffert ligger noe som minner om at det er samisk nasjonaldag: Et lite flagg, barnebok på det samiske språket som tilhører i området

... kirka ha små håndflagg som barn som deltar i gudstjenesten får utdelt ved ankomst

SAMISK NASJONALDAGS- MARKERING MED 7– 13-ÅRINGER

Med denne aldersgruppa kan markeringen av samefolkets dag gjerne både være teoretisk og praktisk.

TEORETISK:

Barn kan gjerne få møte historien om Elsa Laula Renberg, som er en spennende fortelling for barn. Historien har både vært dramatisert som teater og fortalt gjennom bøker og andre muntlige kilder. Elsa Laula Renberg kalles blant annet samenes Jeanne d'Arc, og var en tydelig forkjemper for samenes rettigheter. I 2017 feires resultatet av hennes arbeid.

I tillegg er språk et fint tema å snakke om. Vi har flere offisielle språk i Norge, og samisk betegnes ofte bare som samisk. Dette er temmelig unyansert– og man kan gjerne bruke salmene i salmeboka som en fin inngangsport til samtale om språk.

Alle kan prøve på å synge på samisk, slik man i mange barnekor synger på mange andre språk.

SALMER SOM KAN SYNGES:

Samefolkets sang, NoS 758. Sangen finnes på alle tre offisielle samiske språk og på norsk i salmeboka.

Nordsamisk: Várrečohkain várdán / Høgt oppunder fjellet NoS 306

Sørsamisk: Aarehke biejjie / Morgon mellom fjella NoS 796

Tjaebpies iehkedsbiejjie /Fager kveldssol smiler NoS 817

Lulesamisk: Májnnut Hærráv / Lovsyng Gud NoS 370

FILM:

Bruk søkefunksjonen på nrk.no, eller se etter linker i ressursbanken.no

ieZár (selfie), 12 ulike nordsamiske barn forteller om seg og sitt liv.

Laara jih Leisa, Serie om to sørsamiske barn

PÅ NETT: Åpne opp siden på osko.no som handler om 6.februar

HÅNDARBEID: Duodji/duedtie/samisk handarbeid kan prøves.

Barna kan for eksempel flette armbånd og nøkkelring i noen av de tradisjonelle samiske fargene.

SAMISK NASJONALDAGSMARKERING MED

14– 18-ÅRINGER

Hvordan markerer menigheten samisk nasjonaldag med denne aldersgruppa?

Konfirmanter og unge voksne har gjerne en bevissthet om det samiske folket, og kan gjerne delta både i refleksjon, samtale og som medliturger. I feltene under er det forslag til hvordan den samiske nasjonaldagen og samiske temaer kan prege konfirmantundervisning og tiltak for unge voksne i menigheten i tilknytning til samisk nasjonaldag.

SAMISK TEMA I MENIGHETENS ARBEID MED UNGDOMMER:

- Gjennomføre På-Sporet opplegg med samisk post, som finnes beskrevet i ressursbanken.
- La samiske ungdommer være med på å planlegge gudstjeneste, og fyller det med samisk innhold.
- La Ten-Sing og ungdomskor bidra i gudstjenesten med å synge den samiske nasjonalsangen (NoS nr 758)
- La ungdommer bidra i preken med perspektiver på samisk kirkeliv, samisk kristendomsforståelse og trospraksis.
- Forslag til tema i ungdomssamling/ gruppe:
 - Likeverdige kirkeliv for samer og nordmenn: hva innebærer det for vår menighet?
 - Flere nasjoner i samme land: Samene i Norge har todelt tilknytning, både norsk og samisk.
 - Hverdagsrasisme mot samer: bli joiket etter, "lappe-vitser", bli hermet etter når man snakker.

KONFIRMANTUNDERVISNINGEN:

- Åpne opp osko.no , som er en ressurside på fire språk med samisk innhold knyttet til sentrale elementer i trosopplæringa
- Spise samisk mat: F.eks suovas, som er røyket reinkjøtt, laksesuppe, bidus. Man kan også lete oppskrift på samisk brød, gáhkku, og servere det med maten.
- Invitere samer fra lokalområdet til besøk i konfirmantundervisningen. Erfaringsmessig har eldre samer mye interessant å fortelle.

KILDER TIL FAKTA, INTERESSANTE OPPLYSNINGER OG ANNET INSPIRERENDE MATERIELL:

- osko.no
- ressursbanken.no
- samiskmyteknuser.no
- minstemme.no -> Urfolk
- Se filmen "Min mors hemmelighet" "Familiebildet" eller kortfilmen "Bonki"
- Se filmen Sami Blood, som kommer ut i 2017

MARKERING AV SAMISK NASJONALDAG I ORDINÆR GUDSTJENESTE

For mange menigheter er det ikke anledning til å markere 6.februar i en egen gudstjeneste slik det gjøres på grunnlovsdagen. Likevel bør da dagen markeres i gudstjenesten den søndagen som ligger nærmest.

En gudstjeneste med samisk innhold og markering av den samiske nasjonaldagen, er en del av det som er kirkas mål for samisk kirkeliv; skape en hel kirke der samisk og norsk kirkeliv er likeverdige og likestilte.

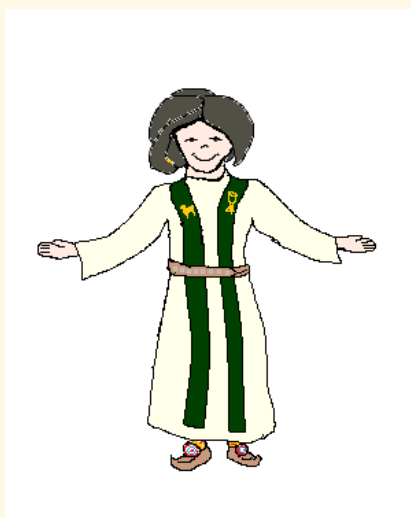
Kirkerådet har laget forslag til liturgi for å markere 6.februar. Liturgien ligger på kirken.no, og finnes på alle tre samiske språk og på norsk. I liturgiveiledningen ligger det både forslag til bønner, salmer og tekster som kan brukes.

Her i heftet finnes noen konkrete forslag til menigheten for å kunne markere den samiske nasjonaldagen, slik at menigheten, dens ansatte og frivillige kommer i gang.

FORSLAG TIL MARKERING OG SYNLIGGJØRING AV SAMISK KIRKELIV I GUDSTJENESTEN

- Prioritere å kjøpe det samiske flagget, og heise det på de samiske flaggdagene
- Knytte menighet og samer i menigheten sammen. Ta kontakt med samer i sognet og inviter til samarbeid. Mange samer har et nært forhold til kirka.
- Bruke en eller flere av de samiske salmene i Norsk Salmebok 2013. Flere av disse salmene har et samisk tonespråk, og vil kunne synges på norsk. Likevel kan liturg eller medhjelpere oppfordre menigheten til å prøve å synge på samisk. Kirkemusikeren kan få en fin utfordring i å spille slik at det fremmer samisk salmetradisjon.
- Bruke samisk kyrie, nådehilsen og velsignelse fra Norsk Salmebok 2013
- Involvere barn som har forberedt et samisk innslag til gudstjenesten. Se tips og eksempler på de foregående sidene.

Nettside for samisk trosopplæring på
nordsamisk, sørsamisk , lulesamisk og
norsk:

osko.no

Denne siden kan brukes opp til og med
konfirmantalden.

Ressurser for samisk innhold for
trosopplæring til alle barn i Norge:

kirken.no/samisk

Her kan du i tillegg til å finne dette
heftet og oversikt over en del
ressurser, finne kopioriginaler (til
blant annet 6.feb) som kan skrives ut.

Sjekk ut

minstemme.no

Som er et nettsted beregnet for skole og
undervisning, men som inneholder stopp
beregnet til å øke kunnskaper. Klikk på
mappen om urfolk for å åpne den, og du
finner info om flere emner, men også
Samefolkets dag.

På

samiskmyteknuser.no

kan du finne korte svar på 27 vanlige
myter om samer. For deg som er
ansatt og skal ha samisk tema i
trosopplæringen, så er denne sida
svært nyttig å lese igjennom.

På kirkens egne ressursider for
trosopplæring kan du søke på søkeordet
"samisk".

ressursbanken.no

For deg som er ansatt i menigheten
og som er åpen for å lære mer, finnes
det flere sider med mye matnyttig.

ovttas.no

kunstkultursenteret.no

ndla.no